

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Sententia Henrici de eadem re. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

indicavit Arist. 3. E. hic. cap. 4. illa sententia. *Qualis vnusquisque est, talis ei finis videtur.* Quocirca si hæc dispositio voluntatis, ex qua prouenit, ut aliquid desideretur à creatura rationali ut ultimus finis, sicut contingit in quouis peccato, remoueri nequeat, non poterit emendari voluntas circa ultimum finem, nec retractari: ab homine autem in hac vita degente remoueri potest praua illa dispositio, non tamen ab anima in alia vita; atque eadem ratione neque ab Angelo.

21.
Difficilis
apparet hæc
ratio.

Hæc tamen ratio difficultate non caret, si uelit aliquid peculiare assignare ex parte demonis, quod non sit in homine, propter quod Deus denegat auxilium gratia suæ, & inde dæmō moneat obstinatus. Et primum quidem praua dispositio ex parte intellectus, ob quam errare cōtingit circa principia, in hoc tantum posita est, ut homo non apprehendat extrema propositionis, quæ est primum principium, aut si ea apprehendit, quia tamen cognoscit ea per alienos conceptus, & non sicut sunt, non attingat vis intellectus eam expressionem notitiæ, quæ extrema illa representatur ut secum conuenientia. At circa ultimum finem errare contingit vno ex duobus modis, aut ex errore intellectus, quia existimat in aliqua re creatura inueniri complementum omnis boni ut multi philosophi arbitrati sunt, & hoc modo Angelus decipi non potest, sed homo quādiu in hac vita est: huius autem erroris facili conuincitur anima separata ipso experimento: quare ex hac parte non adhaerebit immobilis ultimo fini, quem semel eo modo elegit. Angelus quoque si hoc modo aliquādo circa ultimum finem, errasset absque dubio ipso euentu damnationis conuictus dimoueretur ab errore intellectus: atque adeo ex hac parte non adhaeret immobilis fini, quem semel elegerat. Loquimur autem de retractione prioris electionis non per fructuosam penitentiam & secundum virtutem, sed ex quocunque alio fine ut in superioribus etiam admonuimus. Aut circa ultimum finem contingit errare per quodcunque peccatum mortale, quo dicimus, in creatura ultimum finem constitui: & hoc modo tantum peccauerunt Angeli, & homines ut plurimum peccant: pauci enim fuerunt, qui errarent constituendo summam felicitatem in re aliqua creata. In quouis autem peccato mortali constituitur ultimus finis, non qui semel felicitatis, sed ea duntaxat ratione, quia amatur aliquid gratia sui contra Deum dilectum amore charitatis, eo ipso quod amatur contra eius præceptum, & amor ita notabilis est, ut vinculum charitatis cum Deo dissoluatur ut 1. 2. quæst. 1. artic. 5. & quæst. 11. 3. artic. 2. explicabitur. Et hoc modo errauit voluntas Angelorum circa finem absque errore iudicii in intellectu, sicut ex inconsiderantia, sicut dicunt Thomistæ allegati in disputatione 274. capite secundo, aut, quod uerius est, ex defectu intellectus efficacius proponentis id, quod ad peccandum inclinabat, quam id, quod à peccato retrahere deberet. Hic autem defectus intellectus non est natura sua immutabilis: imo uero creatus intellectus etiam Angeli, talis est, ut modo vnum, modo aliud efficacius proponat: ergo error voluntatis circa finem proueniens ex tali errore intellectus, suapte natura non est immutabilis in Angelo, sicut in homine.

Ceterum nonnulli Thomistæ hanc animæ se-

ARTIC. II.

parata, aut Angeli dispositionem, qui immobilis adherent rei, quam semel elegerunt, explicat hoc modo: non quod sit qualitas aliqua ex peccato relicta, inducens voluntati necessitatem (hoc enim quis dicat) sed quoniam quomodo modum graui, ut tendat deorsum, quando extra suum locum est, debetur concursus primæ causæ, ut tendat deorsum, iuxta ordinem naturæ debitum, & contra naturam negaretur: quando autem est in suo centro iam amplius ei non debetur: ita etiam naturæ intellectuali quando est in suo termino, non debetur concursus: sed potius ita ordinatur, ut quiescat in suo fine, quem sibi elegit. Et hoc est, tolli non posse prauam affectionem circa finem, cui adhæsit Angelus in via. Verum hi Thomistæ non defendunt rationem Sancti Thomæ, sed nouam adhibent: nec enim dicit Sanctus Thomas, ideo Angelos penitere non posse, quia sunt in termino: sed quia dispositio suæ voluntatis circa finem ab eis tolli non potest: ut inde ostendat: ipsos iam in termino esse. Prætereā ab his doctoribus inquiremus, utrum angeli post peccatum sint in termino naturali, sicut lapis in centro: an in termino præternaturam, Deo ita disponente propter peccatum ipsorum, cum tamen possent longiorem viam illis concedere, ut ad penitentiam conuerterentur: certe dici non potest, eos esse in termino, sicut lapis est in centro naturaliter: neque enim naturale est Angelo puniri pœna damni & oblationis, sed propter naturam: tamen si peccata ipsius eam penitentiam satis digne mereantur: ergo dicendum est, Angelos esse in termino ex sola Dei voluntate deuegitæ perpetuo gratiam suam propter ipsorum peccata: non quia Angelus suapte natura adhaerentia prauæ illi dispositioni, ut nullo modo ab ea diuelli possit, non solum fusi penitentia, sed et quocunque etiam fine.

CAPVT VI.

Sententia Henrici de eadem re.

DEmum Henricus quodlibet 3. q. 11. refert opinionem quorundam, qui dicebant, obstinationem demonis, & animarum in malo, ex eo prouenire, quia voluntas quo magis libera est, & perfectior, eo vehementius se immergit in voluptatem, & rem quam eligit, hoc est, tanto maiori amore ei adheret: cum igitur sit in perfectiore libera natura Angeli, & animæ separatae, ut si ne villo carnis stimulo ex se ipsis sectantur in rem quam amant, adeo vehementer in illam se immergunt & infigunt, ut ab ea dimoueri villo modo nequeant. Huic sententiæ licet consentiat Henricus, addit tamen hoc modo non satis explicat modum obstinationis Angelorum, & animarum separatarum in malo. Quo circa ipse hoc amplius explicare conatur his verbis. *Voluntas cum est in perfecta libertate, habita completa deliberatione, tantum efficiat currere in peccatum ponendo in eo ultimum finem, ut veniens ad oblectamentum syderis, nec illi resistat, sed contemnendo impingat in illum, & circumstans, ut retrahere se nec velit, nec possit: quādiu autem si ferrum acutum penetrans carnes in naturam ossium retundatur, ut extrahi non possit. E contra vero homo viator, quia tanta efficacia impingere non potest, ideo semper reuerti potest quādiu in via est.* Hactenus Henricus. Conuenit igitur hæc modus philosophandi cum primo, eo quod docet, Ange-

Angelum ex se ita libere ferre in id, quod plena deliberatione prosequitur, ut ab eo postea diuelli nequeat: atque adeo sicut in universum intellectus eadem omnino patitur difficultates, quas & primus ille modus. Differt autem ab eo, quod ille totam causam huius immutabilitatis post electionem refert in perspicacitate intellectus, contra quem modum capit. 3. & 4. aliquas proposuimus difficultates. Hic autem modus totam immutabilitatem reuocat in magnum & liberrimum impetum, quo fertur voluntas Angeli, & animæ separatae in rem quam amat. Sed ita parabolice rem hanc explicare conatur auctor illius sicut recte notauit Scotus in 2. dist. 7. q. 1. §. Contra conclusionem, versiculo Contra secundam viam, ut nulla ratio nem intelligi possit, & rem ipsam magis difficilem reddit. Oportebat enim explicare, quid habeat voluntas Angeli, & animæ separatae post electionem liberam, ut reuocatur, & ita affixa maneat, ut diuelli nequeat: nam exemplum illud ferri acuti crassum nimis est, nec illo modo rem explicat. Deinde falsum est, quod ait voluntatem, quo magis libera est, eo maiori impetu semper ferri in obiectum: nam cum sit perfectè libera, in potestate eius est, magis, & minus in obiectum ferri. Præterea, quod hæc sententia dicere videtur, animam hominis separatam contrahere obstinationem per aliquem actum post separationem, non minus falsum est, ut recte notauit Scotus loco allegato. Nam si per actum in alia vita contraheret obstinationem, maxime per primum, ac proinde primus actus non procederet ex obstinato: posset igitur Angelus primo actu retractare peccata, quæ commisit in via, essetque locus penitentiae in alia vita. Hac ratione vitatur Scotus contra prædictum modum Henrici.

CAPVT VII.

Vera causa obdurationis demonum.

IN hac difficultate existimo primum, vnicam & propriam causam inflexibilis obstinationis demonum, ut bonam voluntatem resumere nequeant, esse subtractionem diuinæ gratiæ, quam propter ipsorum peccata, iusto iudicio Deus abstulit: deinde ex parte ipsius angelicæ voluntatis fuisse rationem congruitatis, ob quam Deus, cum posset diu sustinere, tam breui spacio eorum viam clausit, ut inferius explicabitur. Priorem partem tradunt Antistodorense libro 2. summe tract. 2. c. 6. Albertus 2. p. tract. 5. q. 25. art. 4. Bonauent. in 2. dist. 7. p. 1. artic. 1. q. 1. Ricardus artic. 2. in corpore & solutionibus argumentorum, Durandus q. 2. Scotus q. 1. §. de secundo dico, & in reportatis ead. d. q. 3. Gregor. q. 1. art. 2. Bassolis q. 1. artic. 2. Maior q. 1. quibus etiam annuere possumus Gabrielem & Ocam quos sequenti disputatione allegabimus, Marsilius in 2. quest. 5. artic. 3. & Paludanum in 4. distinctione 50. questione 1. qui omnes in solam Dei voluntatem subtrahentis auxilium gratiæ suæ referunt Angeli obdurationem, non in aliquam naturæ ipsorum immutabilitatem: loquuntur autem de obstinatione demonum non quatenus consistit in animo obfirmato peccandi (huius enim propria causa ipsi sunt, nec Deus causa illius propria esse potest) sed de statu ipsorum inflexibili, & impotentia resumendi bonam voluntatem. Ex commemoratis autem Doctoribus Scotus, Paludanus, Grego-

Vasquez in 1. part. tom. II.

rius, Gabriel, Ocam & alij expresse refellunt causam illam, quam capit. 2. ex sententia quorundam assignauimus, quæ in immutabilitate naturæ Angelorum post electionem factam consistit: sed eam inferius in bonum sensum explicabimus. Hanc igitur esse propriam causam immutabilitatis demonum ab statu peccati, dubium non est, nec aliquis ex allegatis doctoribus oppositum docuit. Nullus enim Catholicus negat: liberum arbitrium Angeli ex se non posse ad priorem statum, in quo fuit ante peccatum, reuocari, aut priorem voluntatem bonam, quam perdidit: resumere. Præterea fatentur omnes, potuisse Deum gratiam penitentiae demonibus concedere: quia concessa sine dubio resurgerent: nam quod videtur docere Anselmus libro 2. Cur Deus homo capite 21. non potuisse Angelum semel lapsum à peccato liberari: si de potestate absoluta Dei intelligatur, seuera nimis sententia est, quam Scholastici communiter non probant. Postremo concedunt, demones posse nunc bonam aliquam voluntatem habere, si Deus gratiam suam non denegaret: propria igitur causa immutabilitatis, & inflexibilitatis, ut ita dicam, demonum est remotio diuinæ gratiæ: veluti propria causa, ut non videat oculus, qui posset videre, est impedimentum, vel remotio obiecti.

Præterea sancti Patres assignant multas causas congruitatis, ob quas post tam breue spatium gratiam suam, quam Deus liberaliter concedere poterat, iure optimo & condigne statim post vnum peccatum demonibus negauerit: cum tamen homines lapsos diu multumque expectet, & gratiam suam illis concedat. Atque in primis quidem Angelos post vnum peccatum fuisse obdurationis, affirmant nonnulli Patres, imo de fide certissima res est. Ita consertunt ex Patribus Nyssen. (aut Nysseni potius Nemesius qui creditur auctor illius libri) lib. 1. philosoph. c. 3. & Damascenus 2. de fide cap. 4. qui lapsum Angelorum comparant morti hominum postquam non conceditur locus penitentiae. Idem sentit Gregorius 2. libro moralium capite 3. alibi 4. & 4. moralium capite 9. & 10. ubi ait, Deus non postulat spiritum ad penitentiam nequaquam reuocat. Id ipsum expresse dixerunt Chrysostomus. Homil. de Adam. Chrysost. & Eua ante medium, auctor de mirabilibus Sacra Scriptura apud Augustinum libro 1. capite 2. & Cassianus collatione 4. capite 13. & 14. & plane constat ex illo 2. Petri 2. Si enim Deus Angelis peccantibus non perperet, &c. & ex eo, quod Iudas in sua canonica ait, Angelos vero, qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium magni Dei, vinculis æternis sub caligine reseruauit, &c.

Quare igitur Angeli non fuerint à Deo veniæ consequuti, & gratiam, post peccatum, sicut homo, variè à Patribus explicari solet. Prima ratio sic homo ob imbecillitatem carnis misericordiam consequutus est, hoc est, quia carnis iudumento indutus peccauit. Angelus autem quia, cum esset purus spiritus, cecidit (in quo & suæ culpæ grauitas magis ostenditur) ideo veniam à Deo non obtinuit. Hanc rationem asserunt Nyssen. lib. 1. philosoph. c. 3. Cassianus collatione 4. c. 14. Damasc. 2. lib. de fide c. 3. Gregor. Magnus 4. libro moralium cap. 9. Isidorus summo libro capite 12. sententia 11. eam vero impugnat Bonauentura loco allegato: quia homo consecutus est veniam, etiam si carnis incensia non habuerit, ut peccaret. Cæterum prædi-